

CISÁRSKO - KRÁĽOVSKÝ 20. PLUK PECHOTY PRUSKÉHO PRINCA HENRICHHA

Gorličania ako obyvatelia Galície a poddaní rakúskeho cisára boli povinní slúžiť v cisársko - kráľovskej armáde. Táto povinnosť sa týkala všetkých zdravých mužov vo veku nad 21 rokov, ktorí neštudovali na univerzitách. Po odslúžení dvojročnej vojenskej služby boli presunutí do zálohy. Každý vojak mal slúžiť v pluku, ktorý bol najbližšie k jeho miestu bydliska.

Rakúskymi vojenskými orgánmi bol nazývaný die Góralen a nasadzovaný na najťažších úsekoch frontu, pretože to boli vojaci „trpezliví a odolní, mimoriadne odvážni“ (...) veľmi oddaní ľuďom, ktorým dôverovali. Počas bitky pod Gorlicami 2 v roku 1915 20 bol pluk pechoty súčasťou 12 krakovskej divízie a stal sa slávnym pri dobytí opevnení dôrazne bránených Rusmi. V radoch pluku vznikla organizácia „Sloboda“, ktorej cieľom bolo pracovať pre budúce nezávislé Poľsko.

Cisársko-kráľovský 20. pluk pechoty robil nábor svojich vojakov z okresov: Gorlice, Grybów, Nowy Sącz, Nowy Targ, Limanowa. Vo viac ako 80% sa skladal z Poliakov; hovorovo nazývaný plukom dviadsiatnikov alebo cvancigerov s matkou božskou Luďmierskou. Rozpoznateľný bol podľa červených výložiek a strieborných gombíkov.

V čase zániku Rakúsko-Uhorska dôstojníci 20 pluku pechoty prevzali všetky pozície velenia po dezertovaní dôstojníkov a vojakov iných národností a mali nový cieľ: prejsť z talianskeho frontu do Poľska v plnom stave a výzbroji. Podarilo sa im to.

Na ceste do domoviny strhávali rakúske znaky a prišivali bielo-červené mašličky. Zbierali Rakúšanmi zanechané vojenské vybavenie, ktoré sa im malo hodiť v nezávislom Poľsku. V meste Nowy Sącz sa pluk objavil 19. novembra. Pre znovuzrodenú krajinu bez početnejších vojsk a vybavenia príval takých významných síl predstavoval veľmi vážnu injekciu skúsených a dobre ozbrojených vojakov. 20. galický pluk pechoty sa stal prvou súčasťou poľskej armády a na jej základe bol 1. decembra 1918 v meste Nowy Sącz vytvorený 1. Podhalanský strelecký pluk.

Na začiatku novembra 1914 začali Rusi útok v smere na Krakov. Tieto operácie viedli k tomu, že Gorlice padli do zajatia. Mesto prechádzalo z rúk do rúk. Nakoniec ho Rusi dobili 27. decembra a okupovali ho štyri mesiace. Začala sa tzv. pozíčná vojna.

Fot. Piotr Mazgaj

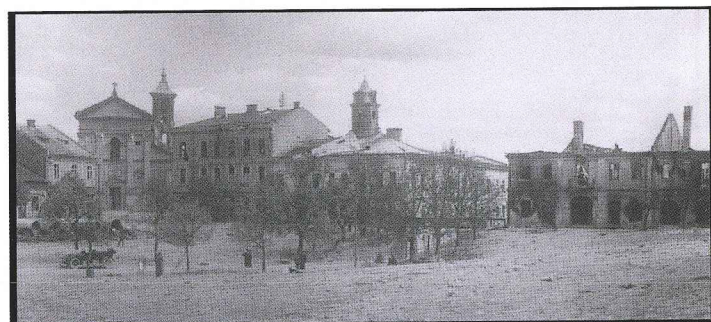
Bitka pri Gorliciach - 2 v roku 1915

Táto bitka je považovaná za jednu z najväčších a najdôležitejších bitiek východného frontu I. svetovej vojny. Významným spôsobom rozhodla o osude vojny a nakoniec o možnosti znovuzrodenia poľského štátu.

Územie Gorlíc sa v roku 1772 stalo súčasťou Galície, počas prvej svetovej vojny patrilo do Rakúska-Uhorska. V predvečer vypuknutia I. svetovej vojny boli Gorlice dynamicky sa rozvíjajúcim mestským centrom. Príčinou bol rozvoj ropného priemyslu v súvislosti s objavením mnohých ropných polí na území Gorlíc. Obdobie rozvoja mesta brutálne prerušila I. svetová vojna. Vypuknutie veľkej vojny v júli 1914 spôsobilo, že oblasťou vojnových operácií sa stala Galícia, cez ktorú prebiehal rusko-rakúsky front.

Cárske vojská a proti nim vojská Rakúsko-Uhorskej armády na niekoľko mesiacov uviazli v zákopoch. V polovici apríla 1915 bol schválený Rakúsko-Uhorský bojový plán. O pomoci vo vojenských činnostiach bolo požiadané Nemecko. 2. mája 1915 o 6 hodine ráno sa po celej dĺžke frontu začala 4 hodinová delostrelecká príprava s viac ako 1000 delami. Niekoľkohodinová kanoáda prispela k zničeniu Gorlíc, ktoré prakticky prestali existovať. Na úseku na cca 32 km od Ciezokovic, cez Lužnú a Gorlice, po Ruskú Ropicu sa stretlo takmer 200 tisíc vojakov. Bitkou prekvapení Rusi boli porazení a nútení ustúpiť.

Bitka pri Gorliciach bola najväčšou bitkou odohrávajúcou sa na poľskom území počas I. svetovej vojny. Smrť v nej našlo približne 20 tisíc vojakov všetkých národností strednej a východnej Európy, okrem iného Nemcov, Rusov, Rakúšanov, Poliakov, Ukrajincov, Maďarov, Slovákov, Čechov. Dávnych nepriateľov zmierila smrť a spoločné cintoríny - dnes nemých svedkov udalostí spred 100 rokov.

ZÁKOPY - NAUČNÝ CHODNÍK

Veľká vojna, ktorá bola naplánovaná ešte mnoho rokov pred jej vypuknutím mala byť v jej predpokladoch, podľa všetkých pripravujúcich sa bojujúcich strán vojnou: rýchlou, slávnou a víťaznou. Preto to mala byť vojna rýchlych presunov. Avšak už pár mesiacov po jej vypuknutí sa ukázalo, že armády po počiatkových úspechoch na okupovaných územiach uviazli proti sebe. Aj napriek neustálemu boju sa žiadnej zo strán nepodarilo významným spôsobom dostať sa hlboko do nepriateľského územia. Na všetkých frontoch sa začala tzv. pozíčná vojna. Jej najvýraznejším rysom sa stali zákopy, teda rozsiahle poľné opevnenia.

Najlepší terén zaručil jednoduchšie maskovanie pozície, napríklad hustým zalesnením (v tomto ohľade územie Sekova poskytovalo perfektné podmienky). Obzvlášť náročné podmienky panovali počas dlhodobých alebo intenzívnych zrážok alebo topenia sa snehu. Rozsiahle systémy zákopov - poľných opevnení vznikali kombináciou jednotlivých línií zákopov.

V rámci projektu História známa a neznáma - spomienky na I. svetovú vojnu v poľsko - slovenskom pohraničí vznikne naučný chodník nachádzajúci sa v Sekovej v „Prázdnom Lese.“

Plánovaná výstava sa nachádza v mieste, kde sa pred 100 rokmi nachádzali autentické zákopy a strelecké pozície. Naučný chodník (zákop) bude vybavený 12 informačnými tabuľami opisujúcimi jednotlivé miesta a vojnové akty.

Jamy/strieľne vznikajú z prehĺbenia streleckých pozícií. Kopú ich vojaci priamo počas útoku alebo obrany. Neskôr, podľa potreby a možností sú upravené na zložité zemné štruktúry. Teda: strieľne sú prvou, relatívne slabou ochranou proti nepriateľskej paľbe. Sú vykopané ako prvé. Strieľne, ešte počas ostreľovania sa prehľbovali na strelecké jamy.

Poskytovali bezpečnejšie útočisko. Sú hlbšie, poskytujú lepšiu ochranu pre jedného alebo dvoch vojakov, ktorí v nich ležia. Zem z nich získaná vytvára čoraz väčší a hrubší násyp. Potom, ak je potreba obrany dlhotrvajúca sa jednotlivé jamy spoja do línie zákopu. Zákop, teda „pozemný koridor“ sa časom rozšíri. Pre zjednodušenie komunikácie sú zákopy 1-2 m široké. Vysoké by mali byť cca. 2 m. Frontová línia z času na čas menila svoj priebeh od niekoľkých desiatok po niekoľko sto metrov. V takomto teréne to bolo veľkým úspechom, najmä ak zväzíme ročné obdobie, problémy so zásobovaním, dodávkami zbraní a únavou jednotiek. V určitej vzdialenosti od línie zákopov boli aj ďalšie prístrešky, pozorovacie a ošetrovacie body alebo úložiská zbraní, streliva a potravín. V zadných častiach boli stanoviská velenia a poľné kuchyne.

Výkres s prierezmi zákopu a ich realizácia - historické snímky

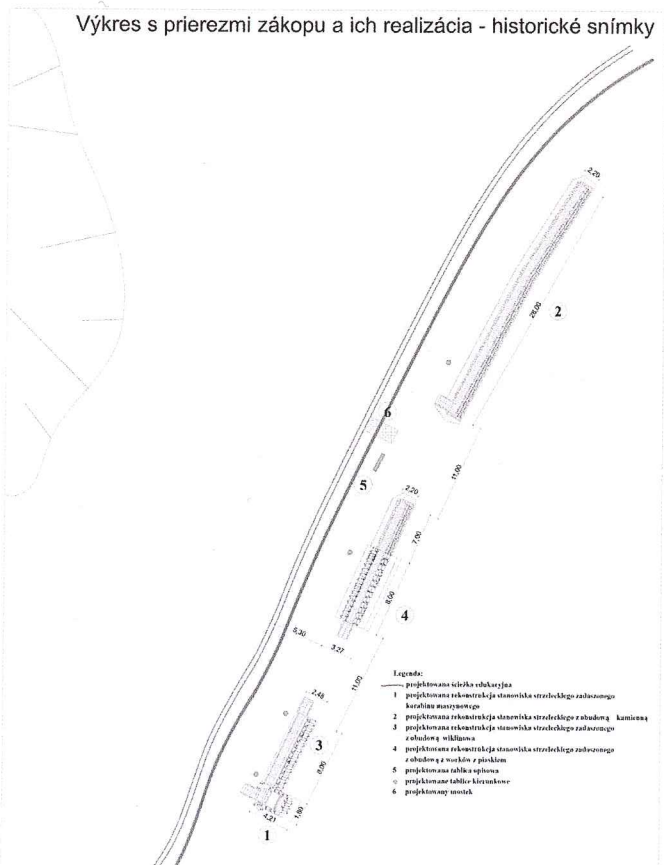
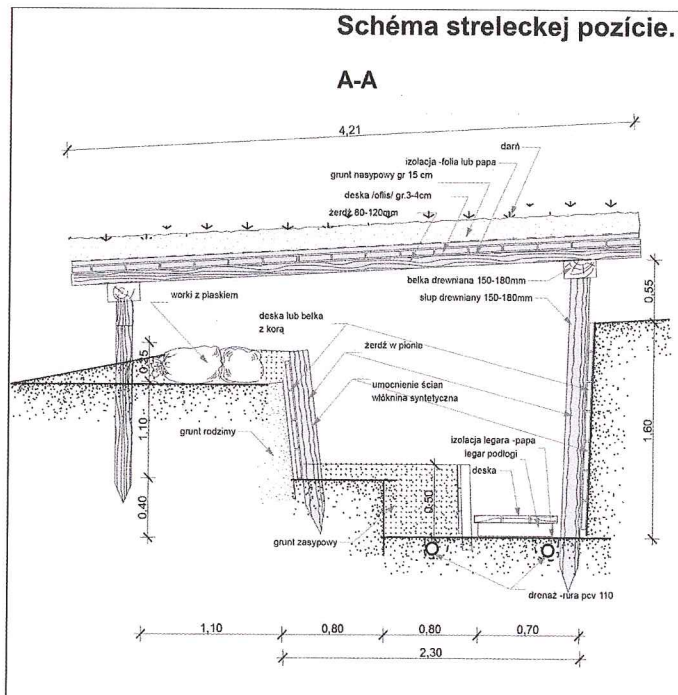
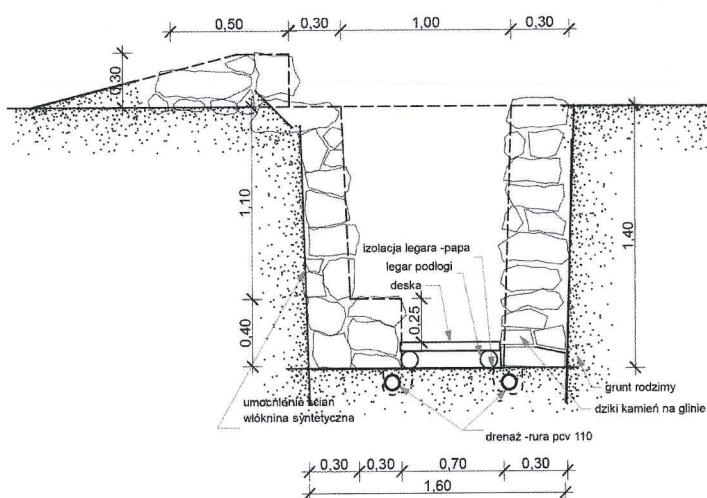

Schéma streleckej pozície.

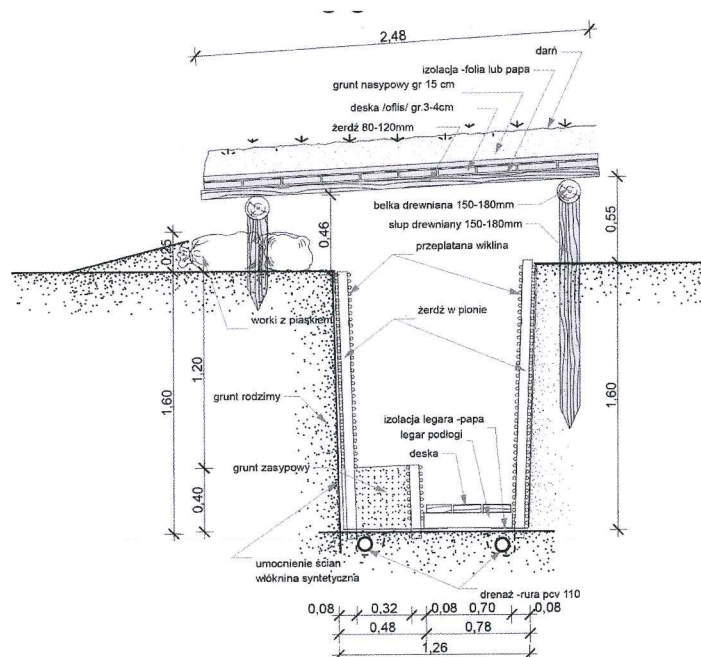
Línie jednotlivých zákopov sú z bezpečnostných dôvodov „lámané“. Vznikajú z nich konkrétne stanoviská, napr. pre strelcov alebo pre pušky, guľomety alebo delá. Tieto stanoviská boli maskované a posilnené. Predná časť, teda svah zákopu je zo zeme, kameňa, často z vrieč s pieskom. Chodby sa debnili ako ochrana proti zosuvy pôdy. Používajú sa k tomu žrde alebo dosky. Dosky, alebo vo všeobecnosti opracované drevo bolo najjednoduchším spôsobom získavané demontážou budov, vrátane miestnych obydlí. Konkrétnym príkladom bezohľadného získavania stavebného materiálu vojakmi pre účely posilnenia zákopov bolo rozobratie stien unikátneho kostolíka zo 16. storočia v Sekovej.

Schéma kamenného zákopu

Ich vnútorné časti boli spevnené debnením. Vojaci sa v nich snažili vytvoriť podmienky, ktoré by im umožnili prežiť v nich mnoho týždňov alebo mesiacov, v rôznych, niekedy extrémnych poveternostných podmienkach (na území Gorlice a Sekova to bolo zvlášť nepriaznivé obdobie, pretože tu front zastal od polovice novembra 1914 do 2. mája 1915) pod tlakom neustálych bojov. Aby sa život stal aspoň trochu znesiteľným, vojaci sa snažili interiér svojich zemlianiek v rámci možností zariadiť ako bezpečný, suchý a teplý úkryt. Väčšinu základného vybavenia si vyrobili sami: drevené prične, stoly, stoličky, police. Avšak veľa vecí, ktoré neboli nevyhnutne potrebné si brali násilím od miestnych obyvateľov bez akceptovania akýchkoľvek námietok.

Steny zákopov boli zabezpečené aj haťami, teda prútím alebo haluzami. Táto metóda sa používala aj v Sekowej, najmä pri rieke Sekówka.

KARPATSKÝ FRONT 1914/1915

Pohraničné okresy dnešného Prešovského samosprávneho kraja predstavujú jediné miesto na Slovensku, ktoré počas I. svetovej vojny zasiahla bojová činnosť. Lína frontu v Karpatoch sa tiahla od Bardejova po Sninu a počas siedmich mesiacov od novembra 1914 do mája 1915 v tomto regióne prebiehali ťažké a krvavé boje. Územie severovýchodného Slovenska sa vtedy stalo bojiskom celoeurópskeho významu a tunajšie bojové operácie mali rozhodujúci strategický význam pre ďalší priebeh vojny na východnom fronte.

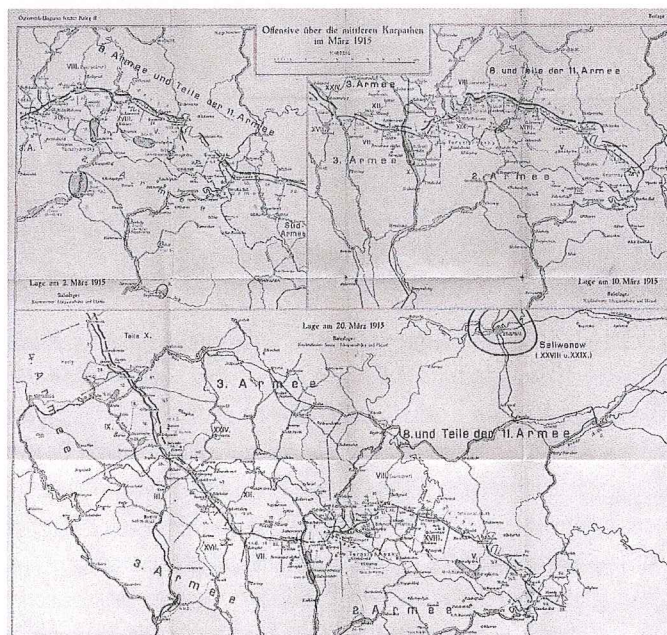
Rakúsko-uhorské vojská mali podľa predvojnových plánov sedem týždňov čeliť prevahe ruských vojsk pokým Nemecko neporazí Francúzsko a nepresunie na východný front svoje hlavné sily. Nemecký spojenec však nedokázal splniť svoje záväzky a v novembri 1914 armáda Habsburskej monarchie už štyri mesiace zdržiavala tlak početnejších ruských vojsk a sľúbené nemecké posily zo západného frontu stále neprichádzali. Rakúsko-uhorské vojská napriek tomu pomohli zastaviť rozhodujúcu ruskú ofenzívu pred vtedajšími nemeckými hranicami a stabilizovať front na sever od horného toku rieky Visla. Na juh od Visly však ruské jednotky ďalej útočili na Krakov a cez priesmyky na súčasných slovensko-poľských hraniciach prenikali na druhú stranu Karpát. Na prelome novembra a decembra 1914 sa im nakrátko podarilo obsadiť mestá Snina, Medzilaborce, Humenné, Svidník, Stropkov a Bardejov, ale zakrátko boli vytlačené rakúsko-uhorským protiútokom späť na severnú stranu Karpát. Jednalo sa o súčasť Lapanowsko - Limanowskej operácie, ktorá rakúsko-uhorským vojskám priniesla kľúčové strategické víťazstvo. Vďaka nemu bola ruská ofenzíva v decembri 1914 zastavená aj na juh od horného toku Visly a v Karpatoch na línii súčasných slovensko-poľských hraníc. Došlo k stabilizácii východného frontu, ktorý po prvý krát ustrnul v statickej zákopovej vojne.

V jeseni 1914 bol tento úsek Karpatského frontu iba vedľajším bojiskom, ale od začiatku roku 1915 jeho strategický význam dramaticky stúpol. Tieto niekoľkotýždňové boje boli iba predzvesťou bližšej sa niekoľkomesačnej apokalypsy. Ruské velenie v tomto priestore uskutočnilo dve generálne ofenzívy (január/február a marec/apríl 1915), ktorých cieľom bol prienik cez Karpaty do vnútrozemia Rakúsko-Uhorska a jeho vyradenie z vojny.

Zimná ofenzíva v Karpatoch

V priebehu januára 1915 rakúsko-uhorské velenie prisúdalo posily a v mestách a dedinách nachádzajúcich sa na ceste vedúcej k Duklianskemu priesmyku sústredovalo zálohy a vojenský materiál. Jeho cieľom bolo zahájiť ofenzívu, ktorá by deblokovala obklúčený fortifikačný komplex Przemysl v Haliči..... Rovnako postupovalo aj ruské velenie, ktoré plánovalo Duklianský priesmyk využiť pre svoju ofenzívu do vnútrozemia Habsburskej monarchie. Ako prvé prešli 23. januára 1915 do útoku rakúsko-uhorské vojská, ktoré sa pokúšali v ťažkých bojoch a za zložitých klimatických podmienok karpatskej zimy prelomiť ruskú obranu v Duklianskom priesmyku. Nezaznamenali však úspech a už 27. januára 1915 museli čeliť ruskej ofenzíve. V priebehu 28. – 29. januára 1915 ruské vojská prekonali rakúsko-uhorskú obranu a prenikli na južnú stranu Karpát. Svoj hlavný úder smerovali popri hlavnej ceste na Svidník a podporné úder viedli aj po vedľajších komunikáciách. Krvavé boje v zalesnenom a zasneženom teréne karpatských vrchov pokračovali ešte celý prvý februárový týždeň. Do 5. februára 1915 ruské vojská postúpili k Svidníku, ktorý obsadili. Následne sa ruský postup na tomto úseku frontu zastavil. Ruské vojska v rovnakom čase útočili aj smerom na Bardejov. Po dobytí sedla medzi obcami Ozenna a Nižná Polianka na dnešnej poľsko-slovenskej hranici sa ruské jednotky pokúsili preraziť na juhozápad k Zborovu. V ceste im stála výšina Kašielik (kóta 648) južne od Nižnej Polianky, ktorá predstavovala kľúč celej rakúsko-uhorskej obrany na tomto

úseku frontu. O jej ovládnutie sa rozpätli zúrivé boje, počas ktorých výšina 3. a 4. februára 1915 prechádzala z rúk do rúk, avšak nakoniec sa podarilo Kašielik ubrániť a ruský postup zastaviť. Po bojoch na začiatku februára 1915 sa ruská ofenzíva vyčerpala a došlo k stabilizácii frontu na línii: sedlo Dujava severne od Zborova – horný tok Ondavy – Svidník. V období od prvej polovice februára do druhej polovice marca 1915 situácia na fronte rakúsko-uhorskej 3. armády generála pechoty S. Borojeviča a ruskej 3. armády generála pechoty R. Dmitrieva nadobudla charakter zákopovej vojny. Bojová činnosť bola vedená najmä delostrelectvom a menšími pešími útvarmi, ktoré realizovali prieskum bojom a prepady protivníkových postavení. Príležitostne dochádzalo k väčším útokom, ktoré však mali len obmedzené taktické ciele a ich úlohou bolo pútať a vyčerpávať protivníkovu silu. Zákopová vojna na karpatskom fronte mala svoje špecifiká, ktoré spôsoboval tunajší kopcovitý a zalesnený terén. V zimných podmienkach bol iba ťažko prichodný a frontové úseky s ucelenými líniami zákopov sa striedali s úsekmi, v ktorých sa nachádzali iba poľné hliadky.

Velkonočná bitka v Karpatoch

Relatívny pokoj na Karpatskom fronte sa skončil v druhej polovici marca 1915. Veliteľ Juhozápadného frontu generál delostrelectva Nikolaj Iudovič Ivanov presvedčil ruské Vrchné veliteľstvo (Štavku), aby vojská, ktoré obliehali Przemysl, boli využité na prelomenie rakúsko-uhorskej obrany v Karpatoch. Táto operácia bola koncipovaná veľmi ambiciózne a jej cieľom bol nielen prienik do nížin karpatskej kotliny, ale aj celkové vyradenie Rakúsko-Uhorska z vojny. Rozhodujúca ruská ofenzíva začala v noci z 19. na 20. marca 1915 a je označovaná ako „Velkonočná bitka v Karpatoch“. Ťažisko ofenzívy ležalo v údolí Laborca v smere na Humenné a v údolí Ondavy v smere na Stropkov, ale silný úder bol zasadený aj v smere na Bardejov. Na prelome marca a apríla 1915 bol bojový duch vojakov na oboch stranách frontu vystavený kritickej zatažkavacej skúške. Rusí vojaci sa s nasadením všetkých síl pokúšali prelomiť rakúsko-uhorskú obranu v Karpatoch, pretože verili, že prienik do Východoslovenskej nížiny otvorí bránu k víťaznému postupu na Budapešť a Viedeň. Dochované memoáre a spomienky potvrdzujú, že na jar 1915 po kapitulácii Przemyslu zavládlo v ruských vojskách presvedčenie, že stačí vyvinúť posledné rozhodujúce úsilie, aby bolo Rakúsko-Uhorsko porazené. Memoáre a spomienky z opačnej strany bojiska dokladajú, že vojaci habsburskej monarchie si na jar 1915 taktiež veľmi dobre uvedomovali, že nastal doposiaľ najkritickejší moment celej vojny. Zo všetkých síl držali svoje postavenia v Karpatoch, ktoré považovali za poslednú líniu obrany. Zákopy na ešte stále zasnežených

výšinách a v rozbahnených a jarnou vodou zaplavených údoliach bránili s vedomím, že ústup by znamenal prelomenie karpatského frontu a preniknutie protivníkových armád do vnútrozemia monarchie. V rámci ruskej ofenzívy z pozícií pri Nižnej Polianke útočili pluky ruskej 48. pešej divízie, ktoré sa po druhý krát pokúsili dobyť kľúčovú pozíciu rakúsko-uhorskej obrany – výšinu Kaštielik. Vojská generálmajora L. G. Kornilova na tejto výšine krvácali už na začiatku februára 1915, ale vtedy ich útok skončil neúspešne. Do nového útoku nastúpili 20.3.1915 a zúrivé boje o ovládnutie Kaštieliku trvali počas nasledujúcich šiestich dní. Tentoraz ruskí vojská zaznamenali úspech a prelomili obranu rakúsko-uhorskej 22. pešej divízie Landwehru, ktorej velil generálporučík I. Schmidt von Fussina. Dve krvavé bitky o Kaštielik priniesli tejto výšine pochmúrnú slávu a vojská na oboch stranách frontu ju nazvali „hora smrti“.

Po dobytí sedla Dujava a výšiny Kaštielik sa ruský postup zastavil v Zborove. Rakúsko-uhorským jednotkám sa na tomto úseku frontu podarilo odraziť všetky ďalšie útoky protivníka a udržali svoje obranné postavenia na prístupných cestách k Bardejovu. Postup ruských vojsk bol zastavený aj v údolí Ondavy a Laborca. Na začiatku apríla 1915 tak zlyhal rozhodujúci pokus o prekonanie Karpát a vyradenie Rakúsko-Uhorska z vojny a na východnom fronte došlo k celkovej zmene strategickú situáciu. Armáda habsburskej monarchie vydržala kritickú zaťažkávaciu skúšku a vytvorila podmienky pre sústredenie nemeckých záloh presunutých zo západného frontu, ktoré potom 2. mája 1915 prešli do úspešnej ofenzívy pri Gorliciach.

Na začiatku mája 1915 bol prelomený ruský front v západnej Haliči a postup nemeckých a rakúsko-uhorských vojsk prinútil ruské velenie k okamžitému stiahnutiu jeho síl z južnej strany Karpát. Územie severovýchodného Slovenska, o ktoré ruské vojská tvrdo a za veľkých strát bojovali od januára do apríla 1915, muselo byť v priebehu niekoľkých dní opustené. Z dnešného bardejovského okresu posledné ruské jednotky ustúpili 5. mája 1915. Z dnešného svidnického okresu posledné ruské jednotky ustúpili cez Duklianský priesmyk 6. mája 1915.

Martin DROBŇÁK – Matúš KORBA

Vojnové cintoríny na severovýchodnom Slovensku

Po skončení bojových operácií v Karpatoch čakala rakúsko-uhorské úrady a príslušné armádne zložky zložitá úloha. Bolo potrebné odstrániť stopy po krutých bojoch. V karpatských lesoch sa rozkladali telá ľudí, ale aj množstva koní. Najakútnejšie sa javila potreba dôstojným spôsobom pochovať pozostatky tisícok vojakov, ktorí v Karpatoch padli. Počas bojov nebol na takéto záležitosti čas. Vojská boli pochovávané provizórnym spôsobom obvykle na mieste, kde padli. Často vznikol provizórny cintorín len pár metrov od bývalej frontovej línie. Pozostatky mnohých vojakov ani neboli pochované, ale sa nachádzali roztrúsené v karpatských horách. Tieto telá, väčšinou však len torza tiel bolo treba čo najskôr pochovať. Hneď po vzdialení sa frontu tuto komplikovanú situáciu začala riešiť rakúsko-uhorská armáda. Bolo rozhodnuté, že budú zriadené špeciálne armádne jednotky, ktoré s pomocou vojnových zajatcov budú komplexne riešiť problematiku dôstojného pochovania pozostatkov vojakov rakúsko-uhorskej, nemeckej a ruskej armády. V pohrebných komandách boli sústredení zruční remeselníci, najmä tesári, stolári, murári či kamenári. Remeselníci pracovali pod vedením talentovaných architektov v uniformách. Architekti vytvárali jedinečné projekty cintorínov a vojnových pamätníkov, z ktorých mnohé mali obrovskú umeleckú a kultúrnu hodnotu. V Haliči pracovali takí talentovaní architekti, ako Dušan Jurkovič, Heinrich Scholz, Ján Szcepkowski a ďalší. Na území severovýchodného Slovenska pôsobil napríklad architekt Jozef Lamping. Špinavú prácu, ktorá súvisela so zbieraním rozkladajúcich sa tiel, robili vojnoví zajatci. Pod vedením skúsených odborníkov sa v Haliči naozaj riešila otázka pochovávania vojakov systematicky a zodpovedne. V duchu danej doby boli vojnové cintoríny umiestňované na dominantných miestach a mali pôsobiť nielen pietne, ale aj heroicky. Išlo predsa o miesta posledného odpočinku vojakov, ktorí hrdinsky padli za panovníka a monarchiu. Riešili sa otázky podoby centrálnych pamätníkov, typ oplotenia, vstupné brány, úprava hrobových polí a pod. Dôsledne boli premyslené prístupové cesty k cintorínom a zemné práce na úpravu okolitého terénu. Predovšetkým musel byť cintorín vhodne zakomponovaný do okolitého prostredia. Do konca roku 1918 bol v západnej Haliči postavený mohutný komplex asi 400 vojnových cintorínov, na ktorých je v 22 590 hroboch pochovaných asi 70 000 vojakov. Viac ako 40 000 vojakov bolo exhumovaných. Iná situácia vládla na južnej strane Karpát, ktorá na rozdiel od Haliče administratívne spadala pod Uhorsko. Aj tu pracovali pohrebné komandá. Dosvedčujú to zachované plány cintorínov. Niektoré cintoríny boli podľa týchto návrhov aj postavené. Lenže väčšina vojnových cintorínov, ktoré tu vznikli, bola zriadená provizórnym spôsobom. Jednotlivé, spoločné či masové hroby boli opatrené iba drevenými krížmi. Cintoríny boli jednoducho ohradené ostnatým drôtom alebo drevenou ohradou. Pamätníky vojnovým obetiam boli úplne zriedkavé. Masová výstavba cintorínov a pamätníkov, na rozdiel od Haliče, na území dnešného Slovenska nebola realizovaná. Základnou príčinou bude zrejme nedostatok finančných prostriedkov. Rakúsko-uhorské úrady preferovali skôr oblasti, kde sa odohrali víťazné bitky. Na týchto miestach mali vzniknúť rozsiahle komplexy, ktoré mali slúžiť, ako pamätníky víťazných bojov za monarchiu. Dosvedčujú to nádherné komplexy cintorínov a pamätníkov oblasti Limanovej alebo Gorlic. S nimi veľmi ostro kontrastuje oblasť okolo pevnosti Przemysl, alebo Karpát, kde boli cintoríny riešené omnoho skromnejšie. Po I. svetovej vojne prevzal zodpovednosť za všetky vojnové cintoríny a hroby československý štát. Od mája 1919 začala vznikať sústava vojenských orgánov, ktoré mali za úlohu túto problematiku riešiť. Prvou úlohou bolo zostavenie evidencie vojnových cintorínov. Keďže v tomto regióne prebiehali boje nachádzalo sa tu viac než 200 vojnových cintorínov a množstvo roztrúsených hrobov. Po II. svetovej vojne začali vojnové cintoríny postupne chátrať. V roku 1990 bola väčšina týchto pietnych miest na pokraji zániku. V súčasnosti sa vďaka spolupráci samosprávy a tretieho sektora darí postupne obnovovať zabudnuté vojnové cintoríny z I. svetovej vojny.